

Vereniging voor Muziektheorie

NIEUWSBRIEF
JUNI 2001 **NUMMER 5**

Van het bestuur

Op de laatste algemene ledenvergadering, gehouden op 10 februari 2001 te Den Haag, is de samenstelling van het bestuur gewijzigd. Patrick van Deurzen is afgetreden. Voor zijn plaats hebben zich geen nieuwe kandidaten gemeld, zodat het bestuur nu de minimaal vereiste omvang van vijf personen heeft (Michiel Schuijjer, voorzitter; Clemens Kemme, secretaris; Dirk Cornelis, penningmeester; Frank Agsteribbe, voorzitter publiciteitscommissie; Theo Goedhart, voorzitter congrescommissie). Daar staat tegenover dat de congrescommissie met drie leden is versterkt, te weten Henk van Benthem (Conservatorium van Amsterdam), Ineke Kien-Vermaas (Koninklijk Conservatorium Den Haag), en Henk de Velde (Conservatorium Zwolle). Zij werken nu aan het volgende jaarlijkse congres, dat op 15 en 16 maart 2002 in Zwolle zal worden gehouden. Dit congres wordt samen met de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis georganiseerd. Namens de KVNMM voert de Werkgemeenschap Docenten Muziekgeschiedenis de besprekingen met onze congrescommissie.

Dit voorjaar zijn onder al dan niet met andere instanties gedeelde auspiciën van de vereniging drie evenementen gerealiseerd: op 9 en 10 februari het derde jaarlijkse congres aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag; op 13 maart een studiedag over de klassieke vormleer met de Canadese muziektheoreticus William Caplin, in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven; en op 12 en 13 mei het symposium Heinrich Schenker, in samenwerking met de Universiteit Utrecht. Een kort woord nu over elk van deze evenementen.

Het jaarlijkse congres werd niet alleen door een verheugend groot aantal deelnemers bijgewoond (102), het heeft bovendien voor het eerst de aandacht getrokken van enkele nieuwsmedia. Dit had alles te maken met het optreden van een van de buitenlandse gastsprekers van dit jaar: de bekende musicoloog Richard Taruskin. Het had zeker ook te maken met het in veel opzichten prikkelende onderwerp van diens lezing: de componist Igor Stravinsky als icoon van de gedachte dat muziek alleen te benaderen is in termen van hoe zij gemaakt is, en niet van wat zij tot uitdrukking brengt. Het congresprogramma was verder zeer afwisselend, met weer – net als verleden jaar in Antwerpen – veel aandacht voor de lespraktijk op de conservatoria, maar ook met een sessie gewijd aan inzichten omtrent het fenomeen ‘tijd’ in muziek. Dit laatste onderdeel was georganiseerd door de Werkgroep Onderzoek. Het bestuur is verheugd over het feit dat wederom een thematische werkgroep een belangrijk aandeel heeft gehad in het congresprogramma. Een jaar eerder was dat de Werkgroep Onderwijsmethodiek Jazz. Een interessante bijkomstigheid van de ‘tijd’-sessie was de ontmoeting van musicologen en muziektheoretici rond een en hetzelfde thema. Zulke ontmoetingen lijken misschien voor de hand te liggen, maar ze vinden in ons taalgebied eigenlijk zelden plaats.

Voor de studiedag met William Caplin waren docenten van diverse instituten in Vlaanderen met hun studenten naar Leuven gekomen. Zij hadden de studenten bovendien grondig voorbereid op het onderwerp van het middagprogramma: de analyse van Schuberts Strijkkwintet in C-groot. Om verschillende redenen is deze opzet van een studiedag voor herhaling vatbaar. Ze leidt tot een grote opkomst en een betrokken deelname. Bovendien kan een studiedag op deze wijze in het lesprogramma van de theoriëdocenten worden geïncorporeerd. En

tenslotte maakt de confrontatie met een muziektheoreticus van naam en faam de studenten duidelijk dat hun docent een wereld vertegenwoordigt die verder reikt dan de binnenmuren van het eigen conservatorium of de eigen universiteit. Het bestuur is met name Pieter Bergé van de Katholieke Universiteit Leuven erkentelijk voor de voortreffelijke organisatie van deze studiedag.

Het internationale Symposium Heinrich Schenker was over het algemeen goed bezocht, ondanks het specialistische karakter van dit symposium, en ook ondanks het feit dat het een volledig en voor velen kostbaar weekend in beslag nam. Zelfs het fraaie lenteweek weerhield ongeveer vijftig personen er niet van het grootste deel van de lezingen bij te wonen. Maar het ging hier dan ook om een uiteenzetting met een van de belangrijkste muziekanalytische tradities van dit moment: de traditie van de Schenkeranalyse, die op het symposium werd vertegenwoordigd door de Amerikaanse muziektheoreticus Carl Schachter. Deze tot dusver hoofdzakelijk Engelstalige traditie wint momenteel ook veld op het Europese vasteland, getuige de inbreng op dit symposium van Nicolas Meeùs (Parijs), Oliver Schwab-Felisch (Berlijn), Hans Maas, Paul Scheepers en Martijn Honing. Tijdens en voorafgaand aan het symposium werd opgemerkt hoe bijzonder het eigenlijk is dat de Schenkermethode in Nederland vooral aan de Nederlandse conservatoria wordt bestudeerd, en niet of nauwelijks aan de universiteiten, zoals in andere landen. Maar zo verwonderlijk is dat eigenlijk helemaal niet. De Schenkermethode vestigt de aandacht op het verloop van de muzikale spanning, wat voor uitvoerende musici natuurlijk bij uitstek relevant is.

Het Derde Congres, de Caplin-studiedag en het Schenker-symposium hebben ook weer een aantal nieuwe VvM-leden en TvM-abonnees opgeleverd. Het aantal leden van de VvM staat nu op 142.

In de komende tijd zal de Vereniging voor Muziektheorie nog betrokken zijn bij de realisatie van een groot muziektheorieproject van het Orpheus Instituut in Gent (een meerjarige cyclus van cursussen op posthogeschoolniveau), en bij de vijfde Europese Conferentie voor Muziekanalyse in Bristol, in april 2002 (zie de aankondigingen in deze

aflevering van de Nieuwsbrief). In eigen huis zal binnenkort werk worden gemaakt van de momenteel nog rudimentaire website van de vereniging.

Namens het bestuur,
Michiel Schuijjer

In Memoriam Wim Bredenhorst

Op 25 maart 2001 overleed onze collega Wim Bredenhorst. “Toch nog onverwacht”, vermeldden Ineke en Karel, zijn vrouw en zoon, op de rouwkaart. En zó is het, want wie van ons herinnert zich niet Wims aanwezigheid bij het in februari jl. gehouden congres van onze vereniging? Hoewel Wim ook toen al geruime tijd aangetast was door ziekte, vond hij de kracht, om – zij het gedoseerd - betrokken te blijven bij zaken die hem werkelijk interesseerden. Zo ook dit – voor hem laatste - congres. Met name het onderwerp “de relatie tussen analyse en uitvoering” (Mozart, Kwintet KV 452) was hem uit het hart gegrepen. Korte tijd hierna trad er een verslechtering op in Wims toestand: de stille strijd tussen leven en dood eindigde – toch nog onverwacht – met zijn overlijden eind maart. Velen van u kenden Wim; als theoreticus, als leraar, als dirigent, als componist, als pianist, kortom ... als musicus. Gedreven musicus. Gedreven door wát? Terugkomend op het thema “de relatie tussen analyse en uitvoering”: zijn gehele pedagogische handelen werd in feite beheerst en gestuurd door deze samenhang. Voor Wim was niet de vraag óf die samenhang bestaat, voor hem was de theoretische benadering van muziek alleen zinvol, als deze relatie boven water kwam. Zijn muzikale activiteiten zijn altijd vanuit die drijfveer verklaarbaar geweest. In de ATV-les, de solfègeles, voor het orkest, als repetitor, ... in al deze werksituaties was Wim erop gericht om de student bewust te maken van het muzikale verloop van een compositie. Geheel in deze lijn paste zijn kritiek op de repertoirekeuze van sommige hoofdvakdocenten t.a.v. jonge en onervaren studenten: de discrepantie tussen

technisch vermogen en muzikaal begrip baarde hem grote zorgen.
 Wims methodiek ging niet uit van “wat iemand moet kunnen na ...” maar van “wat iemand nodig heeft om ...”. Daarbij verloor hij het professioneel-ambachtelijke niet uit het oog, maar abstract werd het bij hem nooit. Ervaren (“voelen” in Wims woorden) – zich eigen maken – toepassen: deze onverbreekelijke drieslag vormde de rode draad in zijn lespraktijk.
 Zeer opvallend en gestructureerd is de door Wim ontwikkelde solfègemethode: “... in het bewustmaken van de tonale oriëntatie speelt de correcte en bewuste intonatie een grote rol. Uitgangspunt is de harmonische stemming, waarin geldt: $c d e = 8:9:10$. In een later stadium komen andere stemmingen aan bod, met name in verband met samenspelsituaties ...”
 Sleutels worden in het begin achterwege gelaten. Het voert te ver om hierop dieper in te gaan. Vermeld kan worden dat binnenkort een uitgave zal verschijnen van deze solfègemethode, zodat het gedachtengoed van Wim op dit vakgebied bewaard blijft en door anderen verder ontwikkeld kan worden.
 Wij gedenken Wim met eerbied; zijn waardevolle bijdrage aan de immer voortgaande discussie over de inhoud van het vak zullen wij missen.

Arie Boers

Vierde congres VvM: samen met KVNMM

In 2002 zullen het jaarlijkse congres van de VvM en de voorjaarsbijeenkomst van de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis met elkaar worden gecombineerd. Afvaardigingen van de Werkgemeenschap Docenten Muziekgeschiedenis van de KVNMM en de congrescommissie van de VvM werken op dit moment aan de organisatie van het evenement, dat ‘polyfonie’ als thema heeft. De bijdragen zullen gericht zijn op de betekenis van dit begrip voor de compositie- en uitvoeringspraktijken van uiteenlopende historische periodes, en voor de daarmee verbonden muziekpedagogische conventies. Tijdens het congres zullen twee keynote-sprekers optreden: de muziektheoreticus en koorleider Peter Schubert (McGill University, Montreal), o.m. auteur van het boek *Modal*

Counterpoint, Renaissance Style (1999), en de musicoloog en programmamaker Peter Christensen (Kopenhagen), o.m. auteur van *The Musical Timespace: A Theory of Music Listening* (1996).

Het congres vindt plaats in het conservatorium van Zwolle, op 15 en 16 maart 2002. Voor informatie kan men zich wenden tot:

Theo Goedhart
 Evenementencommissie VvM
 Koninklijk Conservatorium
 Juliana van Stolberglaan 1
 2595 CA Den Haag
 telefoon: +31 (0)70 381 4251, toestel 190
 e-mail: boncoeur@koncon.nl

e-maildiscussielijst

Indien u bij uw aanmelding als VvM-lid nog geen internetaansluiting en e-mailadres had, maar alsnog in bezit daarvan bent gekomen, dan verzoeken wij u vriendelijk uw e-mailadres onverwijld aan ons te door te geven (per e-mail aan: vvm@cva.ahk.nl). U wordt dan geabonneerd op de e-maildiscussielijst van de VvM en zult spoedig van de lijstmoderator een bericht ontvangen over de gang van zaken betreffende de discussielijst.

EuroMAC 5

Zoals in de vorige Nieuwbrief al werd aangekondigd, vindt op 4 tot en met 7 april 2002 aan de universiteit van Bristol de vijfde European Music Analysis Conference (EuroMAC) plaats. Op 4 mei jl. is een ‘call for papers’ verschenen. Daarin wordt opgeroepen tot het insturen van voorstellen voor papers van 20 minuten die betrekking hebben op de volgende onderwerpen:
 Performance studies
 Conductors’ analyses
 Structural analysis of the score & cognitive analysis of listening
 The principal theoretical and analytical traditions & interpretation

Eastern Europe: theory and analysis
Analysis as a tool of historical research & historical
research as a tool of analysis
Oral traditions
Analysis and the new technologies

Van de kandidaten wordt gevraagd of zij de
categorie waarbinnen hun voorstel valt willen
aangegeven. Voorstellen voor 'vrije' papers en
postersessies komen ook voor beoordeling in
aanmerking. De voorstellen (gesteld in Engels,
Frans of Duits) moeten zijn vervat in een abstract
van maximaal 300 woorden, en moeten uiterlijk op
30 september 2001 per e-mail of op diskette
worden verzonden naar het volgende adres:

Jonathan Cross, Conference Director
Department of Music
University of Bristol
Victoria Rooms
Queens Road
Bristol BS8 1SA, Engeland
e-mail: J.G.E.Cross@bris.ac.uk

Het definitieve programma zal in januari 2002
bekend worden gemaakt op de website van de
Society for Music Analysis (www.sma.ac.uk).

Het programma-comité bestaat uit: Jean-Michel
Bardez (Frankrijk), Mario Baroni (Italië), Jean-
Pierre Bartoli (Frankrijk), Dirk Cornelis
(België/Nederland), Jonathan Cross (Engeland),
Rossana Dalmonte (Italië), Karl-Arne Ericsson
(Zweden), Carles Guinovart (Spanje), Ludwig
Holtmeier (Duitsland), Nick Marston (Engeland),
Nicolas Meeùs (België), Nikos Papadimitriou
(Griekenland). Deze personen vertegenwoordigen
de verenigingen voor muziektheorie en -analyse
van de genoemde landen.

Nieuwe cursus Muziek en Theorie aan het Orpheus Instituut

Het Orpheus Instituut (Gent) organiseert, in
samenwerking met de Vereniging voor
Muziektheorie, volgend academiejaar een
lezingenreeks rond **muziektheorie**. Het
uitgebreide onderwerp wordt opgesplitst in een
drietal deelaspecten:

1. een toonsystematisch luik
2. een wetenschappelijk luik

3. een filosofisch-esthetisch luik

Per jaar worden acht à negen lezingen gegeven
door specialisten; zij behandelen een brede keuze
uit de drie deelaspecten. De achterliggende
intentie is dat de deelnemer na een drietal jaren
een zekere vorm van totaalbeeld heeft gekregen.

Deze cursus richt zich tot docenten en studenten
muziektheorie van de verschillende hogescholen
en universiteiten, musicologen en tot een breder
veld van geïnteresseerde musici en liefhebbers.

Tijdens het eerste academiejaar zal de **klassiek-
romantische tonaliteit** centraal staan.

Voorlopig ziet de planning er zo uit:

1. Inleiding op Muziektheorie: Michiel
Schuijjer (ma 22/10/2001)
2. Schenker-analyse: Paul Scheepers (ma
19/11/2001) en Carl Schachter (wo
28/11/2001)
3. Fundaments- en functieleer: Ludwig
Holtmeier (ma-di 21-22/01/2002)
4. Werk-concept: Lydia Goehr (ma-di 25-
26/02/2002)
5. Klassiek-romantische muzikethetica:
Henk Borgdorff (ma 18/03/2002 en ma
22/04/2002)

Concrete informatie over deze cursus wordt via
de website van het Orpheus Instituut bekend
gemaakt: <http://www.orpheusinstituut.be>
U kan ook een bericht sturen met de vraag om u
persoonlijk op de hoogte te houden.

Orpheus Instituut
Korte Meer 12, 9000 Gent, België
tel: +32 (0)9.330.40.81 / fax: +32 (0)9.330.40.82
e-mail: info@orpheusinstituut.be

Oproep voor voorstellen Mart. J. Lürsenprijs

De Commissie Mart. J. Lürsenprijs roept auteurs
onder 40 jaar op voorstellen in te sturen voor
artikelen op het gebied van de muziektheorie
en/of muzikanalyse. Op basis van de
ingezonden voorstellen selecteert de commissie
diegenen die zij uitnodigt een artikel te schrijven
dat in aanmerking komt voor mededinging naar
de Mart. J. Lürsenprijs. Het artikel dat uit de
competitie als beste naar voren komt zal worden

bekroond met de Mart. J. Lürsenprijs, groot 1350 Euro (3000 Fl ; 55.000 Bfr). Dit artikel zal naderhand worden gepubliceerd in het *Tijdschrift voor Muziektheorie*. De Mart. J. Lürsenprijs wordt ten hoogste eens per twee jaar uitgereikt. De winnaar wordt tijdens het jaarlijkse congres van de VvM bekendgemaakt.

¶ *Richtlijnen voorstellen* ¶ Een voorstel omvat een formulering van de probleemstelling en een globale weergave van de opzet en de inhoud van het te schrijven artikel. De auteur dient voorts in een korte verantwoording het door hem of haar te schrijven artikel in het muziektheoretische discours te positioneren. Tenslotte moet het voorstel een overzicht van het primaire en secundaire bronnenmateriaal voor het te schrijven artikel bevatten.

Een voorstel moet in digitale vorm en in viervoud gedrukt worden gestuurd naar het secretariaat van de Vereniging voor Muziektheorie, maximaal aantal woorden: 1500. De naam van de auteur mag in het voorstel niet worden vermeld. De auteur sluit zijn of haar persoonlijke gegevens (naam, werkgever, adres, telefoon en/of faxnummer, e-mailadres) op een apart vel bij.

¶ *Tijdpad* ¶ De uiterste inzenddatum voor voorstellen is 21 november 2001. In februari 2002 worden de geselecteerde auteurs bekendgemaakt. De uiterste inzenddatum voor de artikelen is 21 november 2002. In februari 2003 wordt de winnaar bekendgemaakt.

¶ *Criteria en voorwaarden artikel* ¶ Het bekroonde werkstuk moet voortreffelijk zijn van inhoud en vorm. Het moet gelijkwaardig zijn aan de artikelen die verschijnen in de internationaal erkende tijdschriften op het gebied van de muziektheorie en de muziekwetenschap. De voornaamste punten van beoordeling zijn: originaliteit, diepgang, opbouw, taalgebruik, de omgang met bronnen, het gebruik van eventuele (voet)noten, de keuze, verwerking en presentatie van de eventuele afbeeldingen. De taal waarin het bekroonde werkstuk is gesteld is Nederlands, Duits of Engels. De totale omvang van het bekroonde werkstuk bedraagt niet minder dan 4000 en niet meer dan 10.000 woorden en is niet eerder gepubliceerd. De auteur is Nederlandstalig of woont en/of werkt in Nederland of Vlaanderen

en is niet ouder dan 40 jaar (geboren in 1962 of later).

<Het volledige Reglement Mart. J. Lürsenprijs kan worden opgevraagd bij de VvM.>

¶ *Voorgeschiedenis* ¶ In 1983 werd de Mart. J. Lürsenstichting opgericht. Deze stichting had tot doel jaarlijks een prijs, in de vorm van een geldbedrag, toe te kennen aan iemand met grote begaafdheid op het gebied van de muziektheorie. De Mart. J. Lürsenprijs werd altijd uitgereikt aan studenten muziektheorie op grond van ingestuurde scripties. De prijs werd gefinancierd uit een legaat van de muziektheoreticus Mart. J. Lürsen en uit de royalties van diens publicaties. De Mart. J. Lürsenstichting is vorig jaar ontbonden. Het legaat wordt nu beheerd door het bestuur van de Vereniging voor Muziektheorie, dat in samenspraak met de bestuursleden van de voormalige Mart. J. Lürsenstichting en de redactie van *TvM* de nieuwe opzet voor de prijs heeft ontworpen.

¶ *Samenstelling commissie Mart. J. Lürsenprijs* ¶ Daan Manneke (voormalige Mart. J. Lürsenstichting), Barbara Bleij (TvM), Ineke Kien-Vermaas (VvM), Dirk Cornelis (VvM), Ed Spanjaard.

Een Vlaming in Parijs

Op 9, 10 en 11 maart vertegenwoordigde ik de Vereniging voor Muziektheorie op het congres van de 'Société Française d'Analyse Musicale'. Onze Franse tegenvoeters organiseerden een Europees colloquium over 'Enseignement de l'écriture – analyse et composition'. Na een rondetafelgesprek over het schriftuuronderwijs in Europa (waar ik de Nederlandse én Vlaamse vertegenwoordiger van was) volgde gedurende drie dagen een stortvloed aan lezingen en discussies, gegroepeerd in voor- en namiddagsessies:

- stijlstudies: waarom en hoe?
- musicologische bijdragen aan het schriftuuronderwijs
- schriftuur en compositie
- improvisatie

Op vrijdagavond werd besloten met een kamermuziekconcert met werk van theoretici-componisten: Fétis, Reicha, Catel en Fux; en op zaterdagavond vond een improvisatieconcert plaats op het orgel van Saint-Pierre de Chaillot.

Het rondetafelgesprek werd geleid door Jean-Michel Bardez, voorzitter van de SFAM. Vertegenwoordigers van Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Italië, Groot-Brittannië, Franstalig België, Spanje, Canada en Israël waren hierop uitgenodigd. Helaas had men onze vereniging over het hoofd gezien en werden wij slechts enkele dagen vooraf uitgenodigd; te laat om onze bijdrage ernstig voor te bereiden of een tekst vooraf te bezorgen. Aangezien er slechts een uurtje was voorzien beperkten de deelnemers zich tot een korte situatieschets van het theorie-onderwijs aan de conservatoria en universiteiten in hun land, en werd vanzelfsprekend een pleidooi gehouden voor betere werkomstandigheden, meer ruimte voor onderzoek, enz...

De rest van het congres is makkelijk samen te vatten: "Teveel en te korte bijdragen!" Zo kregen we op zaterdag 16 lezingen van 20 minuten, 1 rondetafelgesprek en 2 debatten voorgeschoteld, wat al gauw leidt tot overdaad. Het kwam er dus op aan het kaf van het koren te scheiden, wat echter niet altijd zo eenvoudig bleek. Zo beantwoordde een jonge musicoloog zijn 'comment chiffrer Debussy?' na 20 minuten elementaire Debussywetenschap met een 'je ne sais pas encore!' Gelukkig waren er ook heel boeiende bijdragen van onze Franse collega's componisten, analytici, musicologen en schrijftuurdocenten: op vrijdag bijvoorbeeld Gérard Gray (Conservatoire de Lyon) met een 'Bilan de l'enseignement du contrepoint ancien' of nog Yishak Sadaï (universiteit Tel Aviv) met een zeer gesmaakte 'L'harmonisation du choral comme outil de la composition?'. Op zaterdag kregen de musicologen het woord met bijdragen van enkele bekende gezichten als Jonathan Cross, Ludwig Holtmeier en Nicolas Meeùs. Opmerkelijke lezingen waren er die namiddag van Christian Hauer (universiteit Aix-Marseille) en Horia Surianu (Sobonne Parijs). Op zondagochtend kwam de relatie schrijftuur-compositie ter sprake met een flamboyant optreden van Michael Levinas. Tijdens nog maar eens een rondetafel (een heel populair fenomeen in

Frankrijk, niet enkel in culinaire kringen!) stelden de 'componisten' dat 'het schrijftuuronderricht voor compositiestudenten slechts een noodzakelijke stap is om te leren werken binnen een streng, afgebakend systeem; en daarvan is tonaliteit een eerder eenvoudig voorbeeld - stijkennis is dan slechts van bijkomend belang'. Die zondag werd tenslotte afgerond met enkele bijdragen over improvisatie, maar omdat de zon scheen, de boog niet altijd gespannen kan staan, en ik tijdens mijn studietijd een hekel had aan het vak 'improvisatie', hield ik het voor bekeken.

Dirk Cornelis, penningmeester

Report from the Musicology Circle

During this academic year, two experimental research courses took place at the Conservatorium van Amsterdam. The first had a specific focus for which a special study group investigated information surrounding the medieval manuscript, the *Cantigas de Santa Maria*. Information collected by these students was integrated into a practical project given by visiting professor, Joel Cohen, and this newly acquired knowledge enhanced the participants' ability to actively question the different performance practice issues of this music. This new project format, which amalgamated student's performance skills with their intellectual abilities, may provide a model for future special projects at the CvA.

The second course, *From Inspiration to Information*, was designed specifically by a performer for performers, and was focused on giving musicians the practical knowledge that will enable them to answer their personal research questions. How often have you met with a large wall of despair when chasing an information path in a library? There are many resources that can make a library more "user friendly". This course dealt with issues such as: why does one Vivaldi Concerto have four different "opus" numbers? Where do I find the original manuscript of a Brahms trio? Is it easy to access information about living performers and composers? Does the Internet have much information relevant to the performing

musician? Is it possible to locate a Bach aria for the combination of soprano, oboe and continuo easily? Practical research trails were set up and specific questions of students, or subjects related to their instruments, were often integrated into lessons in order to make them more topical.

Through the establishment of these courses, students have developed some important skills of research enquiry. Although the study of music history and theory has always played an important role in the first phase programme, it has been noticed that Conservatorium students in general have little research independence. This becomes a disadvantage for students when they enter the “real world” and can no longer rely on the advice of a teacher. A course teaching the skills of applied research will help future musicians to work more creatively and independently in this demanding profession. Both of these “experiments” have demonstrated that a weak point in the current education programme can be strengthened both effectively and successfully through the opportunity to study tailor-made courses such as those described above.

Kamala Bain (teacher)

Adri Schreuder (project co-ordinator)

1ste Studiedag rond Muziek & Informatica

Op vrijdag 31 augustus 2001 in het IPEM, Universiteit Gent, Rozier 44, 9000 Gent, België

De toenemende belangstelling voor informatica-toepassingen met betrekking tot muziek en de internationale symposia die rond dit onderwerp in het buitenland georganiseerd worden, vormden de aanleiding om ook in Vlaanderen een gelijkaardig evenement op te zetten. Deze 1ste Studiedag spitst zich toe op het thema 'Muziek en Multimedia' en wordt georganiseerd in het kader van de FWO onderzoeksgemeenschap 'Foundations of Music Research'. Het colloquium wordt gekoppeld aan de zomercursus die jaarlijks door het Instituut voor Psychoacustica en Elektronische Muziek in samenwerking met de Stichting Lucien Goethals ingericht wordt. <http://www.ipem.rug.ac.be/activities/muziek&informatica2001.html>

Adriaan Willaert en de Venetiaanse motetpraktijk

Op donderdag 10 mei 2001 behaalde Katelijne Schiltz de graad van doctor in de Musicologie aan de Katholieke Universiteit Leuven. Als 'Aspirant van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen', en met als promotor prof. dr. Ignace Bossuyt, richtte zij haar onderzoek op “Adriaan Willaert en de Venetiaanse motetpraktijk. Een onderzoek naar stijlbevestiging”:

De verhandeling vertrekt vanuit een fundamentele problematiek, die meer bepaald betrekking heeft op de manier waarop een groot deel van de hedendaagse literatuur omgaat met het zestiende-eeuwse motet als genre. Doorgaans wordt namelijk impliciet of expliciet uitgegaan van een kerkelijke uitvoeringscontext, die men legitimeert op basis van inhoudelijke criteria (i.c. de liturgische oorsprong van de meeste motetteksten). Niet alleen is deze traditionele genrebepaling om diverse redenen op zich reeds problematisch, maar vooral met het oog op de bestudering van het Venetiaanse motetrepertoire van Adriaan Willaert (ca. 1490-1562) profileert dit observatieschema zich als uiterst star en inaccuraat. Deze verhandeling poogt vervolgens aan te tonen dat een bredere set van factoren in kaart dient te worden gebracht in functie van een adequate duiding van dit genre.

Hiertoe bieden de muziektheoretische geschriften van het Venetiaanse Cinquecento een ideale uitvalsbasis. Zowel de theoretici uit de eerste decennia van de zestiende eeuw (Giovanni Spataro, Pietro Aaron, Giovanni Del Lago en Giovanni Maria Lanfranco), van wie voornamelijk de briefwisseling (Rome, Biblioteca Apostolica Vaticana, MS Vat. lat. 5318) werd bestudeerd, als de boegbeelden Nicola Vicentino (*L'antica musica ridotta alla moderna prattica*, Rome 1555) en Gioseffo Zarlino (*Le Istitutioni harmoniche*, Venetië 1558) formuleren in hun werk namelijk niet alleen muzikaaltechnische aanwijzingen over het componeren en uitvoeren toentertijd, maar zij maken ook duidelijk dat de schrijfwijze van een componist in belangrijke mate wordt gestuurd door sociale, esthetische en akoestische overwegingen. Deze blijkt zich zeer

bewust te richten naar gegevens zoals het specifieke kader van de uitvoeringsgelegenheid, de sociaal-culturele achtergrond van zijn doelpubliek, evenals naar de akoestische mogelijkheden en restricties van de uitvoeringslocatie en die van de groep uitvoerende musici.

Al deze facetten worden in de eerste twee hoofdstukken eerst uitgebreid besproken op muziektheoretisch niveau. Daarna worden deze resultaten geverifieerd via en toegepast op Adriaan Willaerts Venetiaanse motetœuvre. Het derde en laatste hoofdstuk onderzoekt dan concreet hoe extern-muzikale factoren een invloed kunnen uitoefenen op intern-muzikale beslissingen. In functie hiervan belichten vijf analysedossiers aan de hand van één of meerdere van Willaerts Venetiaanse motetten telkens een welbepaalde parameter. Vooral via de analyse van Willaerts behandeling van het muzikale *soggetto* werd geprobeerd om een cruciaal verband te leggen tussen de organisatie van het thematische basismateriaal en het doelpubliek waarvoor hij schreef. De juxtapositie van transparantie en complexiteit, die resulteerde uit een vergelijking tussen een vijfstemmig motet uit Willaerts collectie van 1539 en een werk uit diens *Musica Nova* (een bundel die gedurende ongeveer twintig jaar vóór de officiële publicatie in 1558-1559 in extreem private en elitaire kringen circuleerde) werd zodoende geduid als een rechtstreeks gevolg van het radicaal verschillende doelpubliek waarvoor Willaert beide werken componeerde.

Ook de vier andere dossiers peilen naar de compositorische consequenties van buitenmuzikale factoren. Er werd daarbij hoofdzakelijk uitgegaan van de vraag hoe vorm tot stand komt in een polyfone compositie. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren op het niveau van korte verbale entiteiten, waarbij structuur wordt gegenereerd via het contrast tussen een hoge graad van polyfone complexiteit en een recessie in de muzikale textuur (de centrale rol van generatieve cellen). Vorm kan tevens voortvloeien uit de geleidelijke transformatie van eenzelfde basismotief, min of meer te vergelijken met het principe van de „ontwikkende Variation“ (de ontwikkeling van een organisch vormconcept). Ook de tekst kan een werk fundamenteel sturen. Niet alleen de tekstaccentuatie en de grammaticale syntaxis profileren zich hierbij als belangrijke oriëntatiepunten, maar ook de sonore

eigenschappen van de getoonzette tekst blijken de vormgeving van een werk in aanzienlijke mate te beïnvloeden, omdat zij direct verantwoordelijk kunnen zijn voor een gecontroleerde afwisseling in de polyfone textuur.

Deutsche Gesellschaft für Musiktheorie

De verleden jaar opgerichte Duitse Vereniging voor Muziektheorie houdt op 12 tot en met 14 oktober 2001 haar eerste congres, met als thema 'Musiktheorie zwischen Historie und Systematik'. Dit congres vindt plaats aan de Staatliche Musikhochschule 'Carl Maria von Weber' te Dresden. De lezingen zijn gegroepeerd in vier thematische sessies, t.w.: (1) Musiktheorie im 20. Jahrhundert: Zwischen theoretischem System und 'historischer Satzlehre', (2) Satzlehre im Unterricht: Zwischen Stilkopie und 'freiem Satz', (3) Analyse vom Werken des 20. Jahrhunderts, en (4) Gehörbildung: zwischen Training und analytischem Nachvollzug.

Voor informatie kan men zich wenden tot:

Prof. Ludwig Holtmeier (Konferenzleitung)
Clauerstrasse 78
14163 Berlin, Duitsland
tel.: + 49 30 80907227
fax: + 49 30 80907228
e-mail: LHoltmeier@aol.com